

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA
úsek inšpekčnej činnosti
oddelenie metodických činností a tvorby inšpekčných stratégií
 Staré grunty 52, 841 04 Bratislava

**Správa o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy
 a vzdelávania v materských školách v školskom roku 2014/2015 v SR**

V školskom roku 2014/2015 bolo v materských školách (MŠ) vykonaných **185** komplexných inšpekcií, čo predstavuje **6,39 %** z celkového počtu MŠ v Slovenskej republike. Z toho boli 2¹ na podnet iného subjektu, po 1 v *Bratislavskom* a *Prešovskom* kraji. Kontrolovaných bolo **170** štátnych, **9** cirkevných a **6** súkromných škôl. S vyučovacím jazykom slovenským (VJS) bolo **153**, s vyučovacím jazykom maďarským (VJM) **25** škôl a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským (VJS/VJM) bolo **7** škôl. Mestských škôl bolo **51** a obecných **134**.

Cieľom bolo zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania (V a V). Zdrojom súhrnných informácií boli výsledky **468** hospitácií, informačný dotazník pre riaditeľa MŠ, rozhovory s pedagogickými zamestnancami, fyzická prehliadka interiérov a exteriérov škôl, analýza dokumentácie kontrolovaných MŠ.

V **454** triedach bolo predprimárne vzdelávaných **9 019** detí, z toho bolo **41** (0,45 %) **so ŠVVP**. S informovaným súhlasom zákonných zástupcov bolo v bežných triedach začlenených **39** detí so zdravotným znevýhodnením. Odložené plnenie povinnej školskej dochádzky malo **285** detí vrátane 2 zo sociálne znevýhodneného prostredia v *Trenčianskom* kraji. Dodatočne odložené plnenie povinnej školskej dochádzky mali **2** deti. Údaje o počte tried a detí v kontrolovaných školách sú uvedené v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1²

Deti a triedy v materskej škole	Počet tried	Celkový počet detí	Deti s OPŠD	Deti s DOPŠD	Deti so ŠVVP				
					Celkový počet detí so ŠVVP				41
					z toho				
					ZZ	SZP			N
Počet detí zo SZP	z toho								
						OPŠD	DOPŠD		
Deti mladšie ako 3 roky	17	338	-----	-----	1	0	-----	-----	0
Deti 3 – 4 ročné	126	2 319	-----	-----	3	0	-----	-----	0
Deti 4 – 5 ročné	57	1 223	-----	-----	2	0	-----	-----	0
Deti 5 – 6 ročné	101	2 210	165	1	17	2	2	0	0
Deti 3 – 6 ročné	153	2 929	120	1	16	0	0	0	0
Počty spolu	454	9 019	285	2	39	2	2	0	0

Riadenie školy

Školský vzdelávací program (ŠkVP) umožňoval (88,64 %) uskutočňovanie priamej výchovno-vzdelávacej činnosti (VVC) v súlade s princípmi a cieľmi V a V školského zákona. **Štruktúru** dodržalo 89,73 % škôl. V 20 ŠkVP chýbalo spracovanie niektorej, aj viacerých častí. Nie všetky školy, ktoré prezentovali (18,91 %) edukačné príležitosti pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP), ich aj reálne vzdelávali, napr.

¹ V *Bratislavskom* kraji bola vykonaná školská inšpekcia z dôvodu opakovaného anonymného podnetu a v *Prešovskom* kraji podala podnet na vykonanie školskej inšpekcie bývalá zamestnankyňa MŠ.

² *Vysvetlenie skratiek v tabuľke č. 1:* deti s odloženým plnením povinnej školskej dochádzky – OPŠD, deti s dodatočne odloženým plnením povinnej školskej dochádzky – DOPŠD, deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami – ŠVVP, deti so zdravotným znevýhodnením – ZZ, deti zo sociálne znevýhodneného prostredia – SZP, deti s nadaním – N

prostredníctvom individuálneho vzdelávacieho programu (12,97 %). Mnohé školy *Žilinského* kraja revidovaním aktualizovali ŠkVP, čo vytváralo predpoklad ich účinného uplatňovania v pedagogickej praxi.

Riaditelia škôl vydali ŠkVP po prerokovaní (89,73 %) v pedagogickej rade (PR) a rade školy (RŠ), oboznámili s obsahom zákonných zástupcov (96,76 %) a zverejnili ich na verejne prístupnom mieste (94,59 %). V 19 školách riaditelia ŠkVP neprerokovali, čo malo dopad na spoluprácu zainteresovaných, najmä pri dosahovaní stanovených cieľov. Vyskytli sa školy, ktorých ŠkVP nekorešpondovali, napr. s ich reálnymi podmienkami, s informáciami na ich webových sídlach, s koncepcným zámerom rozvoja a internými projektmi. Neaktuálne informácie, nepremyslené a neúčinné kopírovanie častí štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP), iných ŠkVP prispeli k formálnosti ich ŠkVP.

Vlastné ciele V a V súviseli s reálnymi podmienkami a so zameraním škôl (93,24 %), napr. environmentálne, etnologické³, umelecko-expresívne, bezpečnostno-dopravné, zdravotno-pohybové, informačno-digitálne. Cirkevné školy umocňovali duchovný rozvoj detí v zmysle kresťanských hodnôt, v *Košickom* kraji v súlade s evanjelickým náboženstvom. V školách *Banskobystrického* a *Košického* kraja, v ktorých vzdelávali deti z marginalizovaných rómskych komún, sa prioritne zameriavali na rozvoj ich osobnostných, sociálnych a komunikatívnych kompetencií, na spoluprácu so zákonnými zástupcami s cieľom zvýšiť záujem o inštitucionálne vzdelávanie ich detí. Na uplatňovanie prvkov pedagogiky M. Montessori sa orientovali po 1 SMŠ v *Banskobystrickom* a *Žilinskom* kraji⁴. Niektoré školy vlastné ciele V a V špecifikovali v učebných osnovách, i nad rámec stanoveného základného rozsahu, prípadne aj koncepcným rozpracovaním prierezových tém. Spracovali ich v interných krátkodobých, či dlhodobých projektoch, alebo ich prepojili s projektmi na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni (70,27 %). V škole s VJM *Bratislavského* kraja⁵ chýbali ciele, stratégie nadobúdania a používania spisovnej podoby štátneho jazyka deťmi, čo malo priamoúmerný dopad na rozvíjanie ich komunikačných spôsobilostí v slovenskom jazyku.

Učebné osnovy (UO) 160 škôl boli rozpracované (86,49 %) v minimálnom rozsahu vzdelávacích štandardov ŠVP. Prevažne boli rozdelené do desiatich obsahových celkov s charakteristikami, čo so vzťahovou nadväznosťou jednotlivých tém, podtém, výkonových štandardov, deklarovaných stratégií a učebných zdrojov vytváralo predpoklad pre vyvážené podporovanie rozvoja všetkých stránok osobnosti detí. Vzhľadom na internú dohodu v PR učitelia prispôbovali UO ich rozvojovým možnostiam zväčša *týždenným plánovaním* VVČ. V rozhovoroch uvádzali, že plánovaním si premysleli, napr. postupnosť, nadväznosť, špecifickosť predkladaných poznatkov a ponúkaných činností deťom, ich časovú dĺžku, organizáciu, konkrétne stratégie V a V a učebné pomôcky. V *Banskobystrickom* kraji z analýzy zápisov v triednych knihách a ich komparáciou s UO vyplynulo, že predprimárne vzdelávanie nebolo uskutočňované systematicky v 3 MŠ⁶, čo malo dopad na rozvíjanie kľúčových kompetencií detí.

Pozitívne zistenia

- deklarovanie vlastných cieľov V a V
- oboznámenie s obsahom a zverejnenie ŠkVP

Negatívne zistenie

- formálnosť v spracovaní ŠkVP

³ Príklad vhodnej/dobrej praxe zachovania duchovného dedičstva predkov v oblasti ľudového folklóru: ZŠ s MŠ, Veľké Lovce 99 (projekt Ako chrobáčky hľadali poklad dediny)

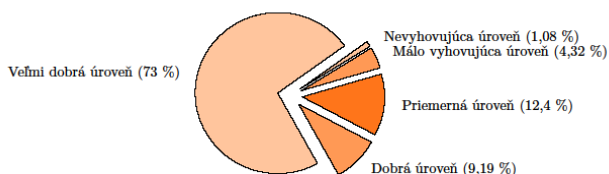
⁴ SMŠ Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; SMŠ, Malé Tatry 3, Ružomberok

⁵ MŠ Alberta Molnára Szenciho Senec – Szenci Molnár Albert Óvoda Szenc, Fándlyho 20, Senec

⁶ MŠ, Kopernica 96; MŠ, Klokoč 1; SMŠ Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen

Vo vypracovaní **ŠkVP** nastalo zlepšenie. Celkovo vykazovali **veľmi dobrú úroveň** (90,04 %). V *Banskobystrickom* (85,56 %) a *Prešovskom* kraji (77,42 %) boli na *dobrej*, v *Trnavskom* kraji (73,02 %) na *priemernej* úrovni. V *cirkevných* (98,18 %) a *štátnych* MŠ (90,55 %), v školách s *VJS* (90,01 %), s *VJM* (90,32 %) boli spracované *veľmi dobre*, v školách s *VJS/VJM* (89,52 %) *dobre*, v *SMŠ* (62,86 %) *priemerne*. Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti ŠkVP znázorňuje graf č. 1.

Graf č. 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti ŠkVP

Na veľmi dobrej úrovni bolo 135 ŠkVP, na dobrej 17, na priemernej 23 ŠkVP, na málo vyhovujúcej úrovni⁷ bolo 8 a nevyhovujúcu úroveň⁸ vykazovali 2 ŠkVP.

Riaditelia, okrem 53, *prerokovali* (80 %) v PR **vnútorné predpisy**, pokyny a usmernenia, ktoré určovali metódy, formy, prostriedky, postupy vo V a V, v zabezpečovaní organizácie a riadenia škôl (71,35 %). **Zriadili poradné orgány** (88,64 %)⁹. *Spolupracovali* s nimi, s výnimkou 37, na skvalitňovaní predprimárneho vzdelávania, na dosiahnutí stanovených cieľov školy (75,68 %) a, okrem 54, na internom vzdelávaní pedagogických zamestnancov (66,49 %). V *Prešovskom*, *Banskobystrickom* kraji 2 riaditelia a v *Košickom*, *Trenčianskom*, v *Trnavskom* jeden riaditeľ pre učiteľov nezriadili metodické združenie¹⁰. Riaditeľ v *Banskobystrickom* kraji neschválil plán činnosti MZ. Ich konanie malo dopad na stav VVČ a informovania o aktualitách v oblasti predprimárneho vzdelávania.

Riaditelia **rozhodovali** v súlade s právnymi predpismi (87,02 %). Pri prijímaní dieťaťa do MŠ *dodržovali princípy rovnoprávnosti prístupu k V a V a zákazu všetkých foriem diskriminácie*, okrem 1 školy *Trnavského* a *Bratislavského* kraja¹¹, ktorých podmienky prijímania neboli v súlade s uvedenými princípmi. Výnimkou v správnosti a postupnosti procesu rozhodovania¹² bolo 24 vedúcich pedagogických zamestnancov. Štyria z nich

⁷ SMŠ Kids Paradise, Vyšehradská 12, Bratislava; MŠ, Kopernica 96; MŠ, Nevoľné 33; MŠ, Podhorie 85; MŠ, Kalnište 31; SMŠ, Kušníerska brána 3, Kežmarok; MŠ, Záborské 14; MŠ – Óvoda, Váhovce 116

⁸ MŠ, Klokoč 25; ZŠ s MŠ s VJM, Ďatelinná 544, Jahodná

⁹ *Nevyhovujúca úroveň činnosti poradných orgánov*: MŠ, Zbudza 60; Evanjelická CMŠ, Ul. Zeleného stromu 14, Rožňava; MŠ s VJM – Óvoda, Buzica 257; MŠ, Komenského 1, Smižany; SMŠ Kids Paradise, Vyšehradská 12, Bratislava

¹⁰ MŠ, Alejová 504, Raslavice; MŠ, Toplianska 152, Raslavice; SMŠ, Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; ZŠ s MŠ, Školská 27, Pliešovce; ZŠ s MŠ, Ulica bratrícka 355, Lučenec; MŠ s VJM – Óvoda, Československej armády 22, Moldava nad Bodvou – Szepsi; ZŠ s MŠ J. A. Komenského, Lednica 350; MŠ – Óvoda, Váhovce 116

¹¹ ZŠ s MŠ, Školská 907, Drahovce (uprednostňovanie tých detí, ktorých zákonný zástupca nečerpá materskú, či rodičovskú dovolenku); MŠ Alberta Molnára Szenciho Senec – Szenci Molnár Albert Óvoda Szenc, Fándlyho 20, Senec (prednostné prijímanie detí zamestnaných matiek, trvalý pobyt dieťaťa v meste, komunikácia v maďarskom jazyku)

¹² Prijatie dieťaťa bez vydania rozhodnutia; vydanie rozhodnutia o prijatí dieťaťa bez žiadosti o prijatie, bez potvrdenia o zdravotnom stave dieťaťa; nerozhodnutie o prerušení dochádzky dieťaťa do MŠ na základe žiadosti zákonného zástupcu, nerozhodnutie o predčasnou ukončení predprimárneho vzdelávania; chýbajúce zákonne stanovené náležitosti v rozhodnutiach riaditeľa SMŠ.

pri prijímaní prekročili zákonom stanovený počet detí v triedach¹³. Riaditeľ v Bratislavskom kraji¹⁴ v poučení rozhodnutia o neprijatí dieťaťa uviedol možnosť odvolať sa proti rozhodnutiu na obecný úrad, ktorý v zmysle právnych predpisov nemohol rozhodovať o prijatí/neprijatí dieťaťa. V Košickom kraji¹⁵ riaditeľ neprijímal/neevidoval žiadosti o prijatie dieťaťa do MŠ od všetkých zákonných zástupcov, ale len tie, ku ktorým vydal kladné rozhodnutie. Pri prijímaní detí riaditelia 3 škôl Banskobystrického kraja¹⁶ nerešpektovali rozhodnutie regionálneho úradu verejného zdravotníctva (RÚVZ) týkajúce sa najvyššieho počtu detí v triedach vzhľadom na stanovenú kapacitu v schválenom prevádzkovom poriadku. Riaditeľ v Žilinskom kraji¹⁷ prijímal deti do MŠ na základe zmluvy, nie rozhodnutím.

Ročným plánom kontinuálneho vzdelávania (87,02 %) s rešpektovaním cieľov, poslania V a V, aktuálnych potrieb a zamerania školy podporovali vedúci pedagogickí zamestnanci rozvíjanie profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov. Konkretizované boli, napr. programy kontinuálneho vzdelávania, témy interného vzdelávania a samoštúdia, zadania zverejňovaných príspevkov na webových sídlach škôl. V Bratislavskom kraji podporovanie odborného rastu učiteľov v kontrolovaných školách dokazoval vysoký počet osvedčení o absolvovaní rôznych foriem vzdelávania. Neabsolvovanie funkčného vzdelávania vedúcich pedagogických zamestnancov viacerých škôl Banskobystrického kraja ovplyvnilo úroveň riadenia a obsahu vypracovanej dokumentácie. Niektorí riaditelia Nitrianskeho kraja v rozhovoroch uvádzali, že učitelia nemali záujem o vzdelávanie sa, čo sa prejavilo v ich nedostatočnom didakticko-metodickom prístupe k VVČ. V Prešovskom kraji¹⁸ sa učitelia 2 škôl zúčastňovali kontinuálneho vzdelávania aj napriek nevypracovanému plánu vzdelávania. V ďalších 3 MŠ podporovanie odborného rastu učiteľov nepatrilo k ich prioritám. Tento stav sa negatívne odrazil v úrovni V a V a v celkovom riadení škôl. Riaditelia konštatovali, rovnako ako v predchádzajúcom období, že predpokladanými príčinami nezariadenia do niektorých akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania bol, vzhľadom na počet učiteľov, ich veľký záujem o získanie kreditov a slabšie personálne možnosti metodicko-pedagogického centra (MPC).

Plánované **rokovania poradných orgánov** obsahom, postupmi súviseli s rokovacím poriadkom PR a plánom činnosti MZ schváleným riaditeľom. *Zápisnice* z rokovaní PR informovali, napr. o prerokovaní zásadných dokumentov školy, ostatných podmienok prijímania detí určených riaditeľom, o interných dohodách týkajúcich sa hodnotenia detí, prípravy učiteľov na priamu VVČ a jej zaznamenávania v triednych knihách. Menej pozornosti bolo venované analýze kontrolnej činnosti a hodnoteniu učiteľov vedúcimi pedagogickými zamestnancami, *čo si vyžaduje zlepšenie*. Počas rokovaní MZ sa pedagogickí zamestnanci zaoberali výchovno-vzdelávacími problémami, poznatkami z rôznych vzdelávaní, aj inovačnými trendmi vo V a V. V zápisniciach z rokovania poradných orgánov nie vždy boli zaznamenané prerokované problémy, názory a podnety zúčastnených, vyskytlo sa aj ich formálne spracovanie. V mnohých prevažovali inštrukcie týkajúce sa organizovania plánovaných rôznorodých športových, kultúrno-spoločenských aktivít škôl. *Pravidelnosť a systémovosť je žiaduca pri hodnotení dosiahnutej úrovne a napredovania detí*

¹³ MŠ, Žilkovce 250; MŠ, A. Hlinku 1762, Stropkov; MŠ, Dolná Breznica 62; Evanjelická CMŠ, Ul. Zeleného stromu 14, Rožňava – nedodržanie najvyššieho stanoveného počtu detí so zdravotným znevýhodnením v bežnej triede

¹⁴ MŠ, Slnčná 17, Ivanka pri Dunaji

¹⁵ MŠ, I. Kraska 3, Spišská Nová Ves

¹⁶ SMŠ, Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; MŠ, Obrancov mieru 876, Detva; MŠ, Fiľakovské Kováče 114

¹⁷ SMŠ, Malé Tatry 3, Ružomberok

¹⁸ CZŠ s MŠ sv. Jána Nepomuckého, Klčov 28; ZŠ s MŠ, Kyjov 176; MŠ, Alejová 504, Raslavice; MŠ, Janov 1; MŠ, Kalnište 31

počas rokovaní poradných orgánov, aj prostredníctvom tzv. *pedagogickej diagnostiky*. Formálnosť v hodnotení (poznani) detí učiteľmi ovplyvnila zohľadňovanie ich výchovno-vzdelávacích potrieb, diferencovanie učebných problémov a z nich vyplývajúcich úloh, najmä v heterogénnych triedach. V ZŠ s MŠ *Banskobystrického* kraja sa riaditelia zúčastňovali rokovaní PR v MŠ, čo malo pozitívny vplyv na ich celkový chod a riadenie, na skvalitňovanie podmienok V a V a na vzájomné pracovné vzťahy. Jednotriedne MŠ troch lokalít uvedeného kraja spoločne organizovanými metodickými aktivitami umožňovali pedagogickým zamestnancom vzájomnú výmenu skúseností s realizovaním VVČ a tvorbou dokumentácie. K pozitívnym zisteniam v *Košickom* kraji¹⁹ patrila participácia poradných orgánov na pedagogickom riadení a dosahovaní stanovených cieľov ako celku v 3 ZŠ s MŠ. Účinná spolupráca učiteľov predprimárneho a primárneho vzdelávania napomáhala plynulému prechodu detí z MŠ do 1. ročníka ZŠ.

Pedagogickí zamestnanci viedli v prevažnej miere *triedne knihy a osobné spisy detí* trvalým spôsobom, na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva. V *Banskobystrickom* kraji, v porovnaní s predchádzajúcim obdobím, bolo zaznamenané obsahové skvalitnenie dokumentácie. Pozornosť bola venovaná rozpracovaniu bezpečnosti detí pri organizovaní výletov, exkurzií a iných aktivít. Kontrolované školy s VJM, s VJS/VJM viedli príslušnú dokumentáciu dvojazyčne, okrem 2 škôl *Nitrianskeho* kraja²⁰, ktoré ju nevedli v maďarskom jazyku. V 14 z 19 škôl *Prešovského* kraja bola dokumentácia vedená formálne a nekomplexne. V dvoch²¹, ktoré predprimárne vzdelávali deti so ŠVVP, nevedli a neevidovali dokumentáciu potrebnú k ich integrovaniu.

Riaditelia zväčša vypracovali *plán práce*. Konštatovali, že najmä z hľadiska dosahovania krátkodobých cieľov, vrátane odporúčaní pedagogicko-organizačných pokynov ministerstva školstva, s konkrétnymi termínmi a zodpovednosťou za plnenie úloh jednotlivých zamestnancov, bol pre nich potrebný. V *Banskobystrickom* kraji 3 riaditelia a 1 v *Košickom* kraji²² neurčili *týždenný rozsah hodín priamej VVČ*, prípadne v ňom nerešpektovali základný úväzok vedúceho pedagogického zamestnanca a učiteľa.

Príspevok určený na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré mali jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, bol podľa vyjadrenia väčšiny riaditeľov využitý v súlade s príslušným zákonom, najmä na nákup učebných pomôcok a spotrebného materiálu. V ojedinelých prípadoch na vyplatenie odmien učiteľom *Žilinského, Trnavského, Košického* kraja. V *Trnavskom* kraji na základe písomného pokynu zriaďovateľa²³ bol príspevok použitý na úhradu faktúr za dodávku energie. Ďalší zriaďovateľ o výške príspevku riaditeľa neinformoval, neumožnil mu s ním disponovať. Dve školy *Bratislavského* a *Trenčianskeho* kraja nemali od zriaďovateľa²⁴ k dispozícii rozpočet, z ktorého by bol príspevok zrejmy. Riaditelia nemali vedomosť o jeho výške a využití. Ďalší 2 uvádzali, že zriaďovateľ im príspevok poskytol v obmedzenom rozsahu, čo sa prejavilo v slabšom vybavení MŠ učebnými pomôckami a spotrebným materiálom. V *Banskobystrickom* kraji²⁵ 5 riaditelia nevedeli konkretizovať účel príspevku, ktorý využívali. Niektorým školám *Košického* kraja²⁶

¹⁹ MZ: ZŠ s MŠ, Zálužice 450; PR: ZŠ s MŠ, Školská 7, Čečejevce; MŠ pri ZŠ s VJM, Školská 233, Bol'

²⁰ ZŠ s MŠ – Alapiskola és Óvoda, Hlavná 198, Koliňany; MŠ s VJM – Óvoda, Vrbová nad Váhom 76

²¹ SMŠ, Kušníerska brána 3, Kežmarok; ZŠ s MŠ, Jarovnice 464

²² SMŠ Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; MŠ, Klokoč 1; MŠ, Obrancov mieru 876, Detva; Evanjelická CMŠ, Ul. Zeleného stromu 14, Rožňava

²³ Obec: Jahodná; Trstená na Ostrove

²⁴ Obec: Doľany; Ivanka pri Dunaji; Dolná Breznica; Lednica; Nedašovce; Kšinná

²⁵ MŠ – Óvoda, Školská 1260 Tornaľa; MŠ, Revúčka 136, Revúca; MŠ, Tatranská 63, Banská Bystrica; MŠ, Štiavnička 32, Podbrezová; MŠ, J. Bottu 124, Šumiac

²⁶ Obec: Ochtná; Buzica; Čoltovo; Mesto Košice

zriaďovatelia poskytovali príspevok iba na požiadanie. Ďalšej škole zriaďovateľ z príspevku vymedzil určitú časť a v krajskom meste magistrát školám príspevok neprideloval. V *Nitrianskom kraji*²⁷ zákonným spôsobom nevyužili príspevok 3 školy a 2 zriaďovatelia neposkytli školám príspevok v celej výške. Šiesti riaditelia *Prešovského kraja*²⁸ v rozhovore uviedli, že k príspevku nemali prístup, prípadne o ňom nevedeli.

Pozitívne zistenia

- rozhodovanie riaditeľov
- podporovanie rozvíjania profesijných kompetencií učiteľov

Negatívne zistenia

- formálnosť v spracovaní dokumentácie
- chýbajúca dokumentácia

Pedagogické riadenie bolo na *dobrej úrovni* (79,42 %). V *Trenčianskom kraji* na *veľmi dobrej* (93,81 %), v *Prešovskom* (61,68 %), v *Trnavskom* (60,12 %) a *Žilinskom* (75,45 %) na *priemernej úrovni*. V *štátnych školách* bolo *dobré* (81,12 %), v *CMŠ priemerné* (75,40 %) a v *SMS málo vyhovujúce* (38,10 %). V školách s *VJS* vykazovalo *dobrú* (80,85 %), v školách s *VJM* (71,89 %) a školách s *VJS/VJM* (74,49 %) *priemernú úroveň*.

Vedúci pedagogickí zamestnanci, okrem 39, vypracovali (78,38 %) **vnútorný systém kontroly a hodnotenia**. Oboznámili zamestnancov (85,79 %) s kritériami, cieľmi, oblasťami, stratégiami, nástrojmi i termínmi kontroly. Zistenia z kontrolnej činnosti, s výnimkou 59, priebežne hodnotili (64,32 %). Podľa potreby prijímali opatrenia k zisteným nedostatkom (62,84 %), ktorých odstránenie, nie vždy, následne skontrolovali (37,83 %). Pravidelne a plánovane hospitovali (71,89 %), okrem 45. Záznamy z hospitačnej činnosti boli často opisné, nekonkrétne, s formálnymi a neúčinnými závermi – všeobecnými odporúčaniami, ktoré učiteľov profesijne tzv. neposúvali. Je možné domnievať sa, že príčinou, v niektorých prípadoch, mohla byť slabšia schopnosť vedúceho pedagogického zamestnanca v odbornom usmernení učiteľa, v správnom/vhodnom označení zistených nedostatkov a v analyzovaní ich príčin, dopadov. Zistenia z kontrolnej činnosti boli využívané na skvalitnenie predprimárneho vzdelávania v 96 školách (51,89 %).

Systematické hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov detí vrátane informácií o úrovni ich spôsobilostí absentovalo v 6 MŠ *Nitrianskeho kraja*, realizovalo sa bez hodnotiacich nástrojov, čo sa prejavilo v stagnujúcej úrovni VVČ a v slabej motivácii k jej skvalitňovaniu. V 4 školách *Trnavského* a *Žilinského kraja*, v 5 *Košického kraja* vnútroškolská kontrola nebola realizovaná. Vnútorný systém kontroly a hodnotenia v *Trnavskom kraji* vykazoval známky formálnosti, bol najhoršie hodnoteným indikátorom v oblasti riadenia školy. Ako nástroj pedagogického riadenia bol paralyzovaný v 11 z 12 kontrolovaných škôl, minimálne prispieval k skvalitňovaniu V a V. Nesystémová kontrola dlhodobo patrila, vrátane súčasného stavu, k najslabšie hodnotenému ukazovateľu riadenia v *Banskobystrickom kraji*. Absentovala najmä kontrola a hodnotenie vyučovania učiteľov a učenia sa detí. Sledovanie plnenia pracovných povinností, prípravy na VVČ bolo stručnými, nekonkrétnymi i spoločnými záznamami často formálne. Kontrolovaní zamestnanci neboli oboznámení s cieľom a výsledkom kontroly. Zistené negatíva v oblasti vnútroškolskej kontroly nemali osobitý dopad na stav V a V navštívených škôl *Košického kraja*.

²⁷ MŠ, Parková 364, Beladice; MŠ, Školská 252, Beladice – Chrástany; MŠ s VJM – Óvoda, Vrbová nad Váhom 76; Obec: Beladice; Vrbová nad Váhom

²⁸ MŠ, Alejová 504, Raslavice; MŠ, Žipov 21; MŠ, Janov 1; MŠ, Záhradné 226; MŠ, Kalnište 21; MŠ, Záborské 14

Je možné konštatovať, tak ako v predchádzajúcom období, že *pretrvávalo nedocenenie podstaty a významu vnútroškolskej kontroly* vedúcimi pedagogickými zamestnancami. Za dostačujúce, z ich vyjadrení, považovali denný kontakt a rozhovory s učiteľmi. Predpokladanými príčinami formálnosti v kontrolnej činnosti mohli byť časová tieseň, obavy zo zhoršenia medziľudských vzťahov, vyhýbanie sa otvorenej a odbornej komunikácii. *Zlepšenie si vyžaduje dôslednosť, adresnosť, účinnosť kontroly a hodnotenia vrátane odstránenia zistených nedostatkov smerujúcich k skvalitneniu predprimárneho vzdelávania.*

Pozitívne zistenie

- stanovenie pravidiel a postupov kontroly

Negatívne zistenie

- formálnosť v kontrolnej činnosti

Zaznamenaný bol **pokles vnútorného systému kontroly a hodnotenia**, dosiahol **priemernú úroveň** (65,77 %)²⁹. V *Trenčianskom kraji* vykazoval **dobrú úroveň** (89,05 %) a v *Trnavskom* bol na **málo vyhovujúcej úrovni** (36,11 %). V *štátnych* (65,77 %) a *cirkevných* MŠ (67,20 %) bol **priemerný**, v *SMŠ nevyhovujúci* (29,98 %).

V prospech detí boli prevažne stanovené základné pravidlá spolupráce so zákonnými zástupcami. Školy im poskytovali **služby na dobrej úrovni** (83,29 %)³⁰, v *SMŠ* na priemernej úrovni (63,38 %). V *Bratislavskom* (93,88 %), *Nitrianskom* (90,53 %) a *Trenčianskom* (90,54 %) kraji dosiahli veľmi dobrú úroveň. V *Prešovskom* (72,81 %), *Trnavskom* (66,67 %) a *Žilinskom* (66,36 %) kraji priemernú úroveň. **Klíma a kultúra** bola vo všetkých školách na **veľmi dobrej úrovni** (97,65 %)³¹. Prispeli k nej zamestnanci prosociálnym a korektným konaním, ústretovosťou, vzájomným podporovaním sa (97,83 %). Organizovali a zúčastňovali sa s deťmi rôznorodých aktivít kultúrno-spoločenského, športového charakteru (95,68 %). Spolupracovali so zákonnými zástupcami, s rôznymi školami, záchrannými

²⁹ *Príklad vhodnej/dobrej praxe kontrolnej a hospitačnej činnosti:* ZŠ s MŠ Hugolína Gavloviča, Školská 369, Pruské; MŠ, A. Mišúta 731, Prievidza

Málo vyhovujúca úroveň vnútroškolskej kontroly: ZŠ s MŠ, Lubeľa 161; ZŠ s MŠ Jánosa Hetényiho s VJM, Nitrianska 378, Okoličná na Ostrove; KŠŠ F. Fegyvernekého s VJM – Fegyvernek Ferenc Közös Igazgatású Katolikus Iskola, SNP 4, Šahy-Ipolyság; MŠ, Parková 364, Beladice; ZŠ s MŠ s VJM – Alapiskola és Óvoda, Záhradná 202, Jahodná – Eperjes; ZŠ s MŠ s VJM – Alapiskola és Óvoda, Pataš 228 – Csallóköznádasd; MŠ s VJM – Magyar Nyelvű Óvoda, Trstená na Ostrove 128 – Csallóköznádasd

Nevyhovujúca úroveň vnútroškolskej kontroly: SMŠ, Malé Tatry 3, Ružomberok; MŠ, Prosiek 50; Spojená škola sv. J. Bosca, Trenčianska 66, Nová Dubnica; ZŠ s MŠ Horná Ves 360; MŠ, Hontianske Trstany 55; MŠ, Vikas 81; MŠ – Óvoda, Sládkovičova 2, Nesvady; MŠ s VJM – Óvoda, Vrbová nad Váhom 76; MŠ, Choča 178; ZŠ s MŠ, Cyrila a Metoda 444, Krušovce; MŠ, Zbudza 60; MŠ s VJM – Óvoda, Československej armády 22, Moldava nad Bodvou – Szepsi; Evanjelická CMŠ, Ul. Zeleného stromu 14, Rožňava; MŠ s VJM – Óvoda, Buzica 257; MŠ, I. Krasku 3, Spišská Nová Ves; SMŠ Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; MŠ s VJM – Magyar Nyelvű Óvoda, Nový Život – Tonkovce 486 – Illésháza; MŠ – Óvoda, Váhovce 116; ZŠ s MŠ, Bojničky 150; MŠ, Žilkovce 250

³⁰ *Príklad vhodnej/dobrej praxe v poskytovaní služieb a spolupráce so zákonnými zástupcami:* ZŠ s MŠ, Vavrečka 106; ZŠ s MŠ, E. P. Bárdoša 235, Habovka; MŠ, Lichardova 20, Žilina; MŠ, Obchodná 112, Zbyňov; ZŠ s MŠ Hugolína Gavloviča, Školská 369, Pruské; ZŠ s MŠ Gašpara Drozda, Chrenovec – Brusno 395; ZŠ s MŠ Dohňany 68; ZŠ s MŠ, Školská 219, Žabokreky nad Nitrou; Spojená škola sv. Jána Boscu, Trenčianska 66, Nová Dubnica; MŠ, Budanova 6, Košice; MŠ, I. Krasku 3, Spišská nová Ves; MŠ, SNP 11, Topoľčianky; MŠ, Rudno nad Hronom 275; MŠ Bystré 172; ZŠ s MŠ, Hlavná 367, Kapušany; ZŠ s MŠ, Francisciho ulica 832, Poprad

Málo vyhovujúca úroveň služieb školy: MŠ, Ochodnica 355; MŠ, Sedliacka Dubová 31; MŠ, Dostojevského 933, Bytča; ZŠ s MŠ s VJM – Alapiskola és Óvoda, Záhradná 202, Jahodná – Eperjes; MŠ s VJM – Magyar Nyelvű Óvoda, Nový Život – Tonkovce 486 – Illésháza; MŠ, Sasinkovo 320; MŠ, Žilkovce 250

Nevyhovujúca úroveň služieb školy: MŠ, Prosiek 50; MŠ – Óvoda, Váhovce 116

³¹ *Málo vyhovujúca úroveň klímy a kultúry školy:* ZŠ s MŠ s VJM – Alapiskola és Óvoda, Záhradná 202, Jahodná – Eperjes

zložkami, inštitúciami a organizáciami (97,53 %). Zväčša pravidelným informovaním zákonných zástupcov, napr. o aktivitách školy, o riešení výchovno-vzdelávacích problémov a napredovaní detí (88,64 %) podporovali ich dôveru v inštitucionálne predprimárne vzdelávanie. Podľa potreby im odporúčali možnosti spolupráce s poradenskými zariadeniami (93,51 %) a zabezpečili, napr. logopedickú starostlivosť, posúdenie školskej spôsobilosti. S ich informovaným súhlasom (48,02 %), v súlade so ŠkVP, organizovali MŠ krúžkovú činnosť (83,29 %) v popoludňajších hodinách (52,97 %). Plánovaná bola v 87 školách (47,03 %). V 21 školách plán krúžkovej činnosti chýbal (11,35 %). Prevažne ju zabezpečovali, tak ako v predchádzajúcich školských rokoch, osoby z externého prostredia (69,61 %), ktoré nie vždy splňali isté kvalifikačné predpoklady. Kmeňoví učitelia napomáhali talentu a záujmu detí v 31 školách (30,39 %). Šesť MŠ³² dostatočne nezabezpečilo psychohygienu detí, porušovali vyhlášku o MŠ, vlastné denné a školské poriadky tým, že umožnili realizovať krúžok dopoludnia. Vyskytli sa aj školy, v ktorých učitelia so zákonnými zástupcami komunikovali len formálne, napr. pri príchode, či odchode z MŠ, nevyužívali čas zverejnených konzultačných hodín. V *Trnavskom* kraji učitelia niektorých škôl viedli z konzultácií so zákonnými zástupcami stručné záznamy.

V *Košickom* kraji³³ škola realizovala mimoriadne aktivity s environmentálnym zameraním a ďalšia sa so športovým ženským oddielom podieľala na basketbalovej príprave päť- až šesťročných detí. Škola *Nitrianskeho* kraja³⁴ kooperovala v rámci projektu Strom premien so školami v Taliansku, Čiernej Hore a na Ukrajine. V rámci partnerstva obcí spolupracovala MŠ *Banskobystrického* kraja³⁵ s nemeckou kindergarten v Langeneichstädte. Celkovú klímu a vzťahy v 2 školách uvedeného kraja³⁶ ovplyvňovali nespokojnosť a napätie medzi zamestnancami navzájom a zákonnými zástupcami týkajúce sa organizácie V a V, prevádzky, častej chorobnosti detí.

Pozitívne zistenia

- kontakty a spolupráca s rôznymi subjektmi
- rôznorodé aktivity súvisiace s VVČ a so zameraním škôl
- individuálne konzultácie učiteľov

Negatívne zistenie

- krúžková činnosť realizovaná osobami z externého prostredia (69,61 %)

Riadenie školy bolo celkovo na **dobrej úrovni** (80,52 %)³⁷, v *Trenčianskom* kraji dosiahlo *veľmi dobrú* úroveň (94,02 %), v *Prešovskom* (66,35 %) a *Trnavskom* (59,97 %) *priemernú*. V *štátnych* (80,57 %) a *cirkevných* (80,89 %) MŠ, v školách s *VJS* (81,60 %), s *VJS/VJM* (79,03 %) bolo *dobré*, v *SMŠ* (49,88 %) a v školách s *VJM* (73,97 %) *priemerné*. Úroveň dosiahnutú v jednotlivých sledovaných indikátoroch riadenia školy znázorňuje graf č. 2 a percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v uvedenej oblasti graf č. 3.

³² MŠ, Nám. Janka Borodáča 7, Žilina; ZŠ s MŠ, Dolný Ohaj 583; SMŠ Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; MŠ, A. Hlinku 1762, Stropkov; ZŠ s MŠ, Hlavná 367, Kapušany; SMŠ, Ul. 1. Mája 14, Humenné

³³ MŠ, Budanova 6, Košice; MŠ, I. Krasku 3, Spišská nová Ves

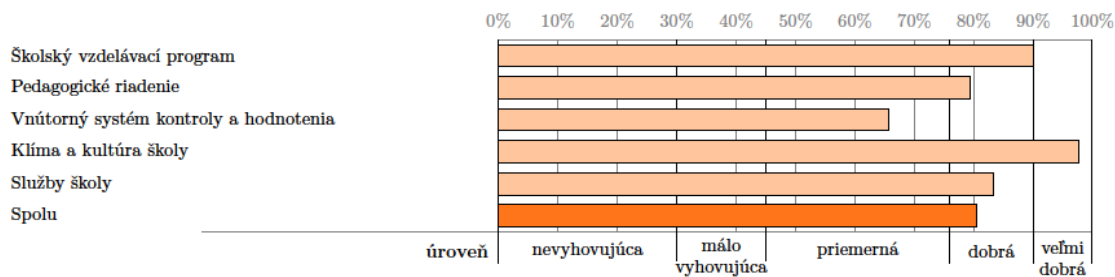
³⁴ MŠ, SNP 11, Topoľčianky

³⁵ MŠ, Rudno nad Hronom 275

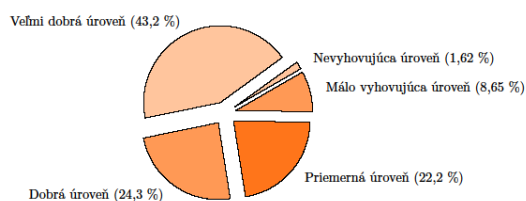
³⁶ SMŠ Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; MŠ, Kopernica 96

³⁷ *Priklad vhodnej/dobrej praxe v riadení školy*: MŠ, Kollárova 23, Senec; MŠ, A. Mišúta 73, Prievidza

Graf č. 2 Riadenie materských škôl

Graf č. 3 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenia školy

V oblasti riadenia bolo na veľmi dobrej úrovni 80 škôl, na dobrej 45, na priemernej úrovni 41 škôl, na málo vyhovujúcej 16 škôl³⁸ a na nevyhovujúcej úrovni boli 3 školy³⁹.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na výkon pedagogickej činnosti v MŠ a odbornej činnosti spĺňali učitelia v 167 (90,27 %) a odborní zamestnanci v 17 kontrolovaných školách. Pozitívnym zistením bolo zvyšovanie kvalifikovanosti niektorých učiteľov absolvovaním bakalárskeho alebo magisterského štúdia v odbore predškolská pedagogika i v odboroch špeciálnej pedagogiky⁴⁰. Vedúci pedagogickí zamestnanci, vynímajúc 26, spĺňali (85,95 %) **podmienky na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca**. Zväčša absolvovali funkčné vzdelávanie. Tí, ktorí nie, ho neukončili v stanovenej lehote, alebo naň boli preukázateľne prihlásení, avšak zrejme pre nedostatok potrebných záujemcov príslušné pracovisko MPC nemohlo vzdelávací program otvoriť. Niektorí sa na funkčné vzdelávanie neprihlásili, a iní vykonali prvú, či druhú atestáciu. **Personálne podmienky** v kontrolovaných školách vykazovali **dobrú úroveň** (88,29 %). Ich nevyhovujúca úroveň⁴¹ sa odzrkadlila v realizácii VVČ a na celkovom chode školy. V Nitrianskom (93,78 %), Trenčianskom (93,44 %) a Žilinskom (90,63 %) kraji vykazovali **veľmi dobrú** úroveň. V školách s VJS/VJM (93,33 %), s VJM (90,21 %) a v štátnych (90,72 %) boli na **veľmi dobrej** úrovni. V školách s VJS (87,39 %) boli **dobré**, v CMŠ (67,86 %) a SMŠ (50 %) **priemerné**.

Pozitívne zistenia

- spĺňanie kvalifikačných predpokladov na výkon pedagogickej činnosti v MŠ
- spĺňanie podmienok na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca

³⁸ *Málo vyhovujúca úroveň riadenia:* MŠ, Prosiek 50; SMŠ, Kušníerska brána 3, Kežmarok; MŠ, Záborské 14; MŠ, Rastislavice 152; MŠ, Kalnište 31; MŠ, Alejová 504, Raslavice; ZŠ s MŠ, Hromoš 129; MŠ s VJM, Hlavná 76, Vrbová nad Váhom; MŠ, Vlkaš 81; MŠ, Hontianske Trst'any 55; MŠ, Zbudza 60; Evanjelická CMŠ, Ul. Zeleného stromu 14, Rožňava; SMŠ Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; MŠ, Podhorie 85; MŠ, Kopernica 96; MŠ, Klokoč 25

³⁹ *Nevyhovujúca úroveň riadenia:* MŠ – Óvoda, Váhovce 116; ZŠ s MŠ, Ďatelinná 544, Jahodná; SMŠ Kids Paradise, Vyšehradská 12, Bratislava

⁴⁰ Piaristická spojená škola F. Hanáka, A. Hlinku 44, Prievidza; MŠ, A. Mišúta 731, Prievidza

⁴¹ *Nevyhovujúca úroveň personálnych podmienok:* SMŠ Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; Evanjelická CMŠ, Štefánikovo námestie 21, Spišská Nová Ves; Evanjelická CMŠ, Ul. Zeleného stromu 14, Rožňava

Požiadavkám predprimárneho vzdelávania v súlade so ŠkVP (82,16 %), počtu detí a ich zmysluplnému pobytu (82,16 %), organizovaniu rôznorodých aktivít (95,68 %) zodpovedali interiéry (83,78 %) a exteriéry (77,84 %) kontrolovaných škôl. Niektoré objekty MŠ, v závislosti od financií, boli čiastočne i komplexne zrekonštruované. **Vnútorne priestory**, okrem 30 škôl, boli hygienicky udržiavané a esteticky, tematicky, symbolmi a textami upravené, aj pričinením detí a učiteľov. Ich vzhľad a funkčnosť ojedinele ovplyvňovali neporiadok v hrových kútikoch, chýbajúce kabinety i skladové priestory, napr. na odkladanie sezónnych učebných pomôcok a hračiek. Niektoré školy mali jedáleň, v *Trnavskom kraji* boli výnimkou, telocvičňu, saunu, bazén, inhalačnú soľnú miestnosť, počítačovú i tzv. výtvarnú miestnosť. Ich využívanie ovplyvňovali pravidlá vnútornej organizácie. V *Prešovskom kraji* vytváranie tzv. provizórnych tried, poskytovanie priestorov pre externe zabezpečované krúžky viedlo k častému presunu detí, a tým k narúšaniu priebehu VVČ jednotlivých tried. V školách, ktoré nemali samostatné spálne, bolo potrebné deťom na odpočinok rozkladať ležadlá, napr. takmer v polovici škôl *Trnavského kraja*. Z obhliadky interiérov 2 škôl *Bratislavského kraja*⁴² bolo zrejmé, že vzhľadom na počet zaradených detí boli triedy veľkosťou nedostačujúce. Riaditelia nemali k dispozícii aktuálny prevádzkový poriadok. Príčinou podľa ich vyjadrenia bola obava, že by RÚVZ nesúhlasil s ich počtom, čo pri stave neprijatých detí by zrejme zriaďovateľ i verejnosť vnímali negatívne. Zriaďovatelia *Banskobystrického kraja*⁴³ obmedzili priestorové podmienky pre predprimárne vzdelávanie detí tým, že využívali časti priestorov MŠ pre potreby obecného úradu. V dvoch prípadoch z dôvodu klesajúceho počtu detí a v treťom boli deti nevhodne presťahované do priestorov hospodárskej budovy MŠ. Naopak pozitívnym zistením v uvedenom kraji⁴⁴ bolo zvýšenie kapacity 4 škôl s cieľom uspokojenia všetkých žiadostí zákonných zástupcov o prijatie ich dieťaťa.

Vonkajšie priestory, s výnimkou 41, boli funkčne vybudované a priebežne udržiavané. V 3 MŠ *Prešovského kraja*⁴⁵ vytvárali podmienky deťom k emocionálne bohatému vzťahu k prírode, k pohybovému vyžitiu sa, k racionálnemu i kritickému hodnoteniu svojho okolia. Škola *Nitrianskeho kraja*⁴⁶ vybuďovala v spolupráci so spoločnosťou Samsung ihrisko s umelým trávnikom a zriadila bylinkovú záhradku z grantov projektu spoločnosti Orange. V niektorých školách neohrozené činnosti detí obmedzovali, napr. schátralé budovy, interiéry, ich vybavenie a záhradné detské atrakcie, nezabezpečené okná, uzatvorenia vstupných brán i schodišťa zábradlím, poškodené oplotenia, chodníky, chýbajúce dvory, zaparkované autá zamestnancov v školských areáloch *Žilinského* a *Trenčianskeho kraja*. S ohľadom na deti so zdravotným znevýhodnením malo 21 škôl (11,35 %) *bezbariérovu upravenú vstupnú a vnútorne priestory*.

Pozitívne zistenie

- účelné využívanie priestorov

Negatívne zistenie

- absentujúca bezbariérovosť

⁴² MŠ, Slnecná 17, Ivanka pri Dunaji; MŠ Alberta Molnára Szenciho Senec – Szenci Molnár Albert Óvoda Szenc, Fándlyho 20, Senec (chýbalo vyjadrenie RÚVZ a určenie najvyššieho možného počtu detí vzhľadom na veľkosť tried)

⁴³ MŠ, Kopernica 96; MŠ, Nevoľné 33; MŠ, Podhorie 85

⁴⁴ ZŠ s MŠ Mateja Bela Funtíka, Ul. ČSA 109, Očová; Spojená škola, L. Štúra 155, Dudince; ZŠ s MŠ, Školská 27, Pliešovce; MŠ s VJM – Óvoda, Štrkovec 62

⁴⁵ MŠ Bystré 172; ZŠ s MŠ, Hlavná 367, Kapušany; ZŠ s MŠ, Francisciho ulica 832, Poprad

⁴⁶ MŠ, Mostná 1, Šurany

Zostup nastal v hodnotení **priestorových podmienok**, celkovo boli na **priemernej úrovni** (73,82 %) ⁴⁷. V Bratislavskom (76,19 %), Banskobystrickom (76,04 %), Košickom (76,79 %), Trenčianskom (80,95 %) a v Trnavskom (82,14 %) kraji boli na **dobrej úrovni**. V štátnych MŠ (90,72 %) a v školách s VJS/VJM (93,33 %), s VJM (92,2150 %) vykazovali **veľmi dobrú** úroveň. V školách s VJS (87,39 %) boli na **dobrej**, v CMS (67,86 %) a SMS (50 %) na **priemernej úrovni**.

Materiálno-technické podmienky boli na **dobrej úrovni** (86,46 %) ⁴⁸. Zodpovedali požiadavkám predprimárneho vzdelávania a vlastnému zameraniu škôl, ktoré ich vzhľadom na finančné možnosti aktualizovali. V Banskobystrickom (94,94 %), Košickom (90,32 %) a v Trenčianskom (94,90 %) kraji vykazovali **veľmi dobrú**, v Prešovskom kraji **priemernú** úroveň (63,73 %). V školách s VJS (87,15 %), s VJM 86,05 %), v štátnych (87,87 %) a cirkevných (77,08 %) školách boli na **dobrej**, v školách s VJS/VJM (73,68 %), v súkromných (61,29 %) školách boli na **priemernej úrovni**.

Školy boli vybavené rôznou odbornou a deťom rozmanite žánrovo ⁴⁹ voľne dostupnou **literatúrou** (84,86 %), v maďarskom jazyku v školách a triedach s VJM. V Trnavskom kraji bolo pozorované slabšie zastúpenie odborných periodík v tzv. učiteľských knižniciach. Spektrum **učebných pomôcok** (89,19 %), materiálov schválených ministerstvom školstva a v 15 MŠ aj kompenzačných pomôcok pre deti so ŠVVP (8,11 %) vytváralo predpoklad ich účelného **využívania** (81,14 %). Škola *Košického* a 3 školy *Trenčianskeho* kraja rozširovali ich spektrum svojpomocne zhotovenými pomôckami ⁵⁰ trvalého charakteru. Zlepšenie bolo zaznamenané vo vybavení škôl **digitálnymi technológiami**, ktoré niektoré získali zapojením sa do národných projektov ⁵¹. Pomerne rozsiahle bolo vybavenie učebných pomôcok a edukačných programov na podporovanie nielen *predčitateľskej*, či *digitálnej gramotnosti* detí. Lepšie materiálno-technické vybavenie v Bratislavskom kraji mali školy s právnou subjektivitou. Sami si vytvárali rozpočet a pri rozhodovaní o jeho využívaní neboli striktne závislé na súhlase zriaďovateľa. Pre VVČ bolo nepostačujúce, vzhľadom na počet tried a detí, v 2 školách *Trnavského* kraja, ktoré disponovali len pozostatkami zastaraných učebných pomôcok z bývalých ústredných dodávok. Nedostatok učebných pomôcok a slabá podnetnosť prostredia v 8 MŠ *Prešovského* kraja mali dopad na úroveň VVČ. Škola

⁴⁷ *Málo vyhovujúca úroveň priestorových podmienok*: SMS, Malé Tatry 3, Ružomberok; MŠ – Óvoda, Sládkovičova 2, Nesvady; MŠ, Branovo 156; MŠ, Mostná 1, Šurany

Nevyhovujúca úroveň priestorových podmienok: MŠ, Sedliacka Dubová 31; MŠ, Hontianske Trst'any 55; MŠ – Óvoda, Ulica Baláta 134, Neded; MŠ s VJM – Óvoda, Vrbová nad Váhom.76; MŠ, Tupá 78; ZŠ s MŠ, Čaka 364; MŠ s VJM – Magyar Tannyelvű Óvoda, Gortva – Gortvakisfalud; MŠ, Hlavná 51, Rapovce; MŠ, Tatranská 63, Banská Bystrica; MŠ – Óvoda, Školská 1260, Tornaľa; *exteriér*: MŠ – Óvoda, Uzovská Panica; MŠ s VJM – Magyar Tannyelvű Óvoda, Gortva – Gortvakisfalud; MŠ, Hlavná 51, Rapovce; MŠ, Obrancov mieru 876, Detva; MŠ – Óvoda, Školská 1260 Tornaľa; SMS, Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; MŠ, Heydukova 25, Bratislava; SMS Kids Paradise, Vyšehradská 12, Bratislava

⁴⁸ *Málo vyhovujúca úroveň materiálno-technických podmienok*: MŠ – Óvoda, Bartókova 38, Štúrovo; MŠ, Milošova 445, Čadca; MŠ, Ochodnica 355; SMS, V. Javoriku 29, Žilina; ZŠ s MŠ s VJM, Ďatelinná 544, Jahodná

Nevyhovujúca úroveň materiálno-technických podmienok: MŠ, Hontianske Trst'any 55; MŠ – Óvoda, Váhovce 116

⁴⁹ Encyklopédie, atlasy, klasické a autorské rozprávky, príbehy s detským hrdinom, krátke poviedky, poézia, riekanky, rečňovanky, leporelá a pod.

⁵⁰ *Príklad vhodnej/dobrej praxe svojpomocne zhotovených pomôcok a edukačných materiálov*: MŠ, Azovská 1, Košice; MŠ, Rybany 357; MŠ, A. Mišúta 73, Prievidza; MŠ, Chrenovec – Brusno 395, Kočovce 380

⁵¹ Elektronizácia vzdelávacieho systému regionálneho školstva; Aktivizujúce metódy vo výchove; MRK II

Košického a 2 školy Trnavského kraja⁵² eliminovali účel **Národného projektu** Vzdelávanie pedagogických zamestnancov MŠ ako súčasť reformy vzdelávania tým, že počítače a multifunkčné zariadenia boli umiestnené v kanceláriách vedúcich pedagogických zamestnancov a využívané na administratívne účely.

Pozitívne zistenie

- vybavenie učebnými pomôckami, didaktickou technikou a ich využívanie vo VVČ

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia vykazovali **dobrú úroveň** (89,31 %) ⁵³. V Nitrianskom (95,11 %), Trenčianskom (97,01 %) a Žilinskom (91,97 %) kraji boli na *veľmi dobrej*, v Prešovskom kraji na *priemernej* úrovni (71,66 %). V štátnych školách (90,16 %), v školách s VJS/VJM (91,89 %) vykazovali *veľmi dobrú* úroveň. V cirkevných (87,41 %), v školách s VJS (89,11 %), s VJM (89,84 %) *dobrú* a v SMŠ (67,74 %) *priemernú* úroveň.

Školský poriadok vydali riaditelia, okrem 24, po prerokovaní v PR a v RŠ (87,02 %). Upravovali podrobnosti o právach a vzájomných vzťahoch osôb zúčastnených v procese V a V (87,02 %), o prevádzke a vnútornom režime, ich špecifikách (83,78 %), o podmienkach na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia (89,19 %) a o nakladaní s majetkom, ktorý škola spravuje (89,73 %). S obsahom riaditelia oboznámili zákonných zástupcov (98,38 %), zamestnancov a zverejnili ho na verejne prístupnom mieste (92,43 %). Celkovo *školské poriadky* vykazovali **veľmi dobrú úroveň** (91,77 %).

Učitelia počas VVČ a v činnostiach priamo súvisiacich s V a V⁵⁴ **dbali na bezpečnosť detí a ochranu ich zdravia** (87,39 %). Organizovali ich v súlade s právnymi predpismi (85,91 %) a rešpektovali, zapájaním sa do rôznych aktivít a projektov, zadania vyplývajúce z národných preventívno-výchovných programov (85,95 %), ktoré rozpracovali v plánoch práce, školských poriadkoch, v interných dohodách. Občas chýbali informované súhlasy zákonných zástupcov detí, písomný záznam o príprave, priebehu podujatia a o poučení zúčastnených osôb o bezpečnosti a ochrane zdravia. Pozornosť MŠ venovali vhodnému/zdravému životnému štýlu, napr. pravidelným pohybovaním sa, dentálnou hygienou, mliečnymi a zeleninovými dňami. Dodržiavali nastavené pravidlá v školských poriadkoch (88,11 %) a pevný čas životosprávy detí (94,54 %). **Dennými poriadkami** umožňovali, okrem 36 škôl, vyvážené striedanie činností, s ohľadom na výchovno-vzdelávacie, fyziologické a psychohygienické potreby detí (80,54 %). V niektorých MŠ bolo zistené nežiaduce ovplyvňovanie uspokojovania hrových potrieb a záujmov detí obmedzenými časovými možnosťami realizovaných aktivít, najmä neopodstatnené krátenie hier a hrových činností, pobytu vonku, skoré desiatovanie, dlhé vychádzky. Nedostatky sa ojedinele vyskytli v dodržiavaní pravidiel realizácie **odpočinku**. Napr. učitelia neumožňovali deťom, najmä päť- až šesťročným, sebarealizovať sa v prípade, ak nemali potrebu oddychu, či spánku. Na ich pokyn zotrvali zbytočne na ležadle. Alebo realizovaním krúžkov v čase odpočinku, stanoveným ŠVP, bolo obmedzené zabezpečenie psychohygienických potrieb a oddychovania detí. **Pitný režim** bol deťom voľne dostupný v triedach i na pobyte na školskom dvore (85,95 %). Výnimkou bolo 27 škôl, ktorých riaditelia si nie vždy uvedomovali význam podporovania návyku

⁵² MŠ – Óvoda, Hlavná 146, Dobrá; ZŠ s MŠ s VJM, Ďatelinná 544 Jahodná – Eperjes; MŠ – Óvoda, Váhovce 116

⁵³ *Málo vyhovujúca úroveň zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia:* MŠ, Komenského 1, Smižany; Evanjelická CMŠ, Ul. Zeleného stromu 14, Rožňava; SMŠ, Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; MŠ, Podhorie 85

Nevyhovujúca úroveň zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia: SMŠ Kids Paradise, Vyšehradská 12, Bratislava

⁵⁴ Výlety, exkurzie, saunovanie, športové výcviky, škola v prírode a pod.

pravidelného prijímania tekutín a sebaobsluhovania sa detí. Školy viedli evidenciu školských úrazov detí a úrazov zamestnancov (97,84 %). Prípadnému poskytnutiu *prvej pomoci* napomáhali preškolenými zamestnancami, vybavenými lekárničkami, zverejnenými kontaktmi na lekárov a na zložky záchranného integrovaného systému.

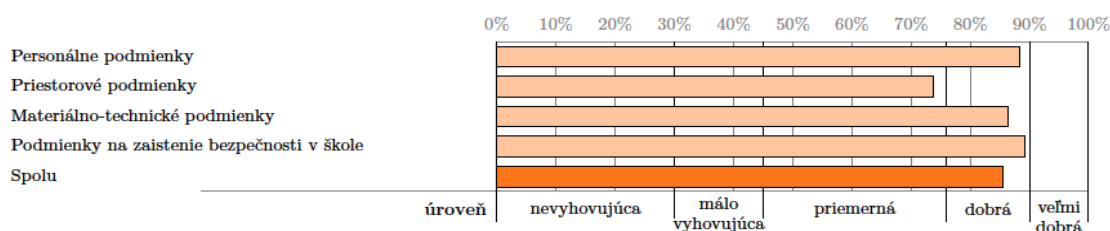
V 2 MŠ *Banskobystrického* a *Prešovského* kraja, v 1 škole *Žilinského* kraja⁵⁵ nezabezpečenie celodennej V a V príslušným počtom striedajúcich sa učiteľov malo dopad na zabezpečenie celkového chodu školy, na organizáciu a stav predprimárneho vzdelávania vrátane zaistenia bezpečnosti detí a ochrany ich zdravia. Tiež vyberanie tzv. príspevku za pobyt dieťaťa pre zriaďovateľa v hotovosti od zákonných zástupcov počas priamej VVČ v škole *Bratislavského*, 2 školách *Trnavského* kraja⁵⁶ a v MŠ *Žilinského* kraja⁵⁷ vydávanie stravy učiteľmi. V *Nitrianskom* kraji⁵⁸ si urýchlené riešenie vyžadovali prepadajúca sa strecha s uvoľnenou krytinou, rozpadávajúci sa múr a porušená časť oplatenia školskej záhrady.

Pozitívne zistenie

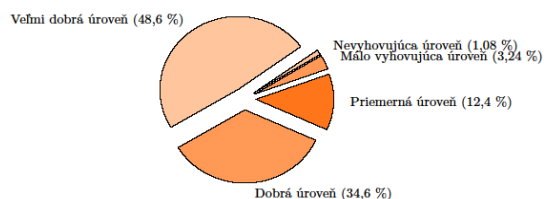
- deklarované pravidlá, ich dodržiavanie

Podmienky výchovy a vzdelávania boli na *dobrej úrovni* (85,50 %), v *Trenčianskom* kraji boli na *veľmi dobrej* (93,19 %), v *Prešovskom* na *priemernej* úrovni (69,10 %). V *štátnych* (86,73 %) a *cirkevných* (79,35 %) školách na *dobrej*, v *súkromných* (59,90 %) na *priemernej* úrovni. Úroveň dosiahnutú v jednotlivých sledovaných indikátoroch znázorňuje graf č. 4 a percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v uvedenej oblasti graf č. 5.

Graf č. 4 Podmienky výchovy a vzdelávania v materských školách

Graf č. 5 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienok V a V

V oblasti podmienok V a V bolo na *veľmi dobrej* úrovni 90 škôl, na *dobrej* 64, na *priemernej* 23, na *málo vyhovujúcej* úrovni 6 škôl⁵⁹ a na *nevyhovujúcej* úrovni boli 2 školy⁶⁰.

⁵⁵ MŠ, Nevoľné 33; MŠ, Kopernica 96; MŠ, A. Hlinku 1762, Stropkov (aj nezabezpečenie celodenného predprimárneho vzdelávania 24 detí mladších ako tri roky tromi učiteľmi); MŠ, Záborské 14; MŠ, Prosiek 50 (zabezpečenie V a V detí v popoludňajšom čase školničkou)

⁵⁶ MŠ, Doľany 186; MŠ Sasinkovo 320; ZŠ s MŠ Bojničky 429

⁵⁷ MŠ, Sedliacka Dubová 31

⁵⁸ ZŠ s MŠ, Čaka 364

⁵⁹ *Málo vyhovujúca úroveň podmienok V a V*: MŠ, Hontianske Trst'any 55; ZŠ s MŠ, Hromoš 119; MŠ, Janov 1; MŠ, Podhorie 85; SMŠ, Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen; Evanjelická CMŠ, Ul. Zeleného stromu 14, Rožňava

⁶⁰ *Nevyhovujúca úroveň podmienok V a V*: MŠ, Záborské 14; SMŠ Kids Paradise, Vyšehradská 12, Bratislava

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa

V rámci kontrolnej činnosti bolo vykonaných **468 hospitácií** v 185 školách, z toho **434** hospitácií v 170 *štátnych*, **20** v 9 *cirkevných* a **14** hospitácií v 6 *súkromných* školách. V školách s *VJS* bolo vykonaných **383** hospitácií, v školách s *VJM* **48** hospitácií, v školách s *VJS/VJM* **37** hospitácií. Súvislých hospitácií organizačných foriem v *dopoludňajšom* čase bolo **430** a *popoludní* **38**.

Využitím vhodných pedagogických stratégií, postupov a zásad učiteľa vytvárali **podmienky** (85,10 %) pre účinné zrealizovanie **obsahu** VVČ v súlade so ŠkVP (93,32 %). Oboznámili deti s *cieľmi* (74,73 %), prevažne spoločnými, čo sa adekvátne prejavilo na **prispôsobovaní činností** deťom (59,40 %) vzhľadom na ich výchovno-vzdelávacie potreby. Pri zadávaní úloh vyplývajúcich z učebných problémov takmer tretina hospitovaných učiteľov nerozlišovala individuálne špecifiká z hľadiska výkonovej a rozvojovej úrovne detí. Menej pozornosti venovali utiahnutým deťom a deťom z rôznych dôvodov vyhýbajúcim sa spoluúčasti na V a V. Všeobecne sformulovanými požiadavkami prispeli k podceňovaniu, či preceňovaniu konania detí. Tým boli pre ne očakávania učiteľov nedosiahnuteľné, čo malo vplyv na ich sebavedomie a vytrvalosť. Naopak, prínosom u viacerých učiteľov, v zabezpečovaní optimálnych podmienok s rešpektovaním dosiahnutej úrovne a rozvojového potenciálu detí, bolo uplatnenie poznatkov zo vzdelávania sa a z pravidelného tzv. pedagogického diagnostikovania. Poskytovali deťom priestor a čas na vlastnú motiváciu, autonómne konanie, vyjadrenie názorov, či hodnotenie prežitého. Bezprostredne, bez nútenia, ich inšpirovali k ďalšiemu aktívnemu a bezproblémovému angažovaniu sa. Podporovali tak ich sebakontrolu, sebazdokonaľovanie a sebaúctu.

Učiteľia uskutočňovali s deťmi viacero rozmanitých, vzájomne súvisiacich, aktivít s postupne stúpajúcou, však primeranou, náročnosťou na dosiahnutie stanoveného cieľa. Tým umožňovali **aktívne nadobúdanie poznatkov** (79,7 %), **využívanie skúseností** (85,04 %), podporovali spoluúčasť, **spoluprácu** v rôznych zoskupeniach (78,58 %) a **komunikáciu** detí v spisovnej podobe štátneho jazyka (84,4%). Bilingválne, v slovenskom a v maďarskom jazyku, počas celého dňa, prepájali vzájomné dorozumievanie sa v školách na jazykovo zmiešanom území vrátane rómskych komunít v *Trnavskom* a *Košickom* kraji, tiež v *Banskobystrickom* kraji. Deti, ktoré doma komunikovali rómsky a maďarsky, slovensky odpovedali jednoslovne a gramaticky nesprávne. Niektoré na zadania učiteľov reagovali mechanicky odzieraním konania iných detí bez porozumenia ich obsahu v štátnom jazyku. V 2 MŠ *Košického* kraja⁶¹ dvojazyčnú komunikáciu uplatňovali počas edukačnej aktivity v presne určenom čase. V školách s *VJM Nitrianskeho* kraja dominovalo memorovanie, napr. slovných spojení, zdvorilostných fráz, textov básní, piesní v slovenskom jazyku. Príčinou bola nízka úroveň ovládania štátneho jazyka učiteľmi. Učiteľia MŠ s *VJM Bratislavského* kraja⁶² ignorovali nadobúdanie základov a používanie slovenčiny deťmi.

Predpokladom úsilia učiteľov bolo vytváranie priestoru pre rovnomerné rozvíjanie kľúčových kompetencií detí. Na označenie javov, vyvodzovanie a zdôvodňovanie súvislostí využívali rôznorodé **učebné pomôcky** (81,26 %) a situačne **zážitkové učenie sa** detí (79,7 %). Iniciovali ich k **vyjadrovaniu vlastných myšlienok** (80,5 %), úsudkov, **predstáv**, stanovísk (79,91 %) a k **získavaniu informácií z rôznych zdrojov** (63,68 %). Napomáhali deťom v porozumení sociálnych pravidiel správania a konania, odlišností seba vyjadrenia sa, rozdielov kultúr a výrazových prostriedkov, lokálneho i globálneho životného prostredia. Vytvárali rôznorodé príležitosti na vzájomnú komunikáciu, zapájali ich do rozhovorov

⁶¹ MŠ s *VJM* – Óvoda, Československej armády 22, Moldava nad Bodvou – Szepsi; MŠ s *VJM* – Magyar Oktatási Nyelvű Óvoda, Čoltovo 77

⁶² MŠ Alberta Molnára Szenciho Senec – Szenci Molnár Albert Óvoda Szenc, Fándlyho 20, Senec

i vysvetľovania počutého a vnímaného. Koordinovali ich verbálnu i neverbálnu komunikáciu a vlastným jazykovým vzorom prispievali k eliminovaniu nespisovných foriem jazyka.

Ako prostriedok učebných a praktických problémov boli využívané aj **digitálne technológie** (68,48 %). Ojedinele tiež niektoré, zväčša deťom používaním známe, telovýchovné náčinie, náradie, ľahko ovládateľné nástroje Orffovho inštrumentára a hudobné nástroje, detské laboratória, aj napriek tomu, že boli súčasťou vybavenia MŠ. Deti ovládali základné funkcie digitálnych technológií, v niektorých prípadoch boli zručnejšie ako učitelia. Orientovali sa na ploche interaktívnej tabule, monitora a klávesnice počítača. Uplatňovali vlastné skúsenosti aj v námetových a rolových hrách. Ich dĺžku, priebeh i vyvrcholenie dohratím, či predčasné ukončenie, alebo ich zánik ovplyvnili možnosť výberu voľne dostupných rozličných hračiek, učebných pomôcok deťmi a aktívne kooperovanie učiteľov. Sebauplatneniu a sebazlepšeniu detí napomáhali učitelia rešpektovaním ich **individuálneho tempa** a rozdielov v ich schopnostiach (79,16 %). Tiež **otázkami podporujúcimi ich záujem** a samostatné uvažovanie (78,58 %), príležitosťami na vyjadrenie **možných alternatív riešení úloh učebných problémov** (60,89 %) ⁶³, zdôvodňovanie správnych – nesprávnych odpovedí, postupov, úkonov (68,95 %) a na uplatnenie **grafomotorických zručností** (73,97 %) ⁶⁴. Edukačným zadaniam detí rozumeli, vzájomne si pomáhali, verili si. Zväčša ich úspešne spracovali a dokončili, čo posilňovalo ich vieru v samých seba a v druhých. Zvládali labyrinty, hádanky, dopĺňovačky, vystrihovačky a pod. Spontánne vzájomne komunikovali, diskutovali v činnostiach podľa ich záujmu. Najmä v riadených činnostiach odpovedali učiteľom jednoduchými vetami, v menšej miere rozvitými, či súvetiami. Prispeli k tomu aj činnosti, v ktorých deti nemali možnosť presadiť variabilitu vlastného uvažovania a úsilia. K spoločným odpovediam nutkali deti nie vždy vhodne sformulované, zvlášť zatvorené, otázky, alebo nedostatočný priestor na premyslenie si odpovede na položenú otázku, i sebaodpovedanie si učiteľov. Obmedzované tým boli ich možné úvahy, argumenty, kritické, matematické, logické, či tvorivé myslenie. Svojskú kreativitu preukázali hlavne v tzv. voľnom kreslení, pri konštruovaní, hudobno-pohybových improvizáciách. Ak mali možnosť, tak aj pri pozorovaní, bádaní, jednoduchých fyzických i chemických pokusoch, pri experimentovaní s rôznymi materiálmi, v rannom kruhu, pri zachytení obrazu, zvuku s následným spracovaním a prezentovaním prostredníctvom digitálnych technológií. Dopad na zrakovú orientáciu na ploche, na plynulý, uvoľnený pohyb a tlak ruky detí malo rešpektovanie, ale aj nedodržiavanie všeobecne známych didakticko-metodických postupov učiteľmi v uvedenej oblasti. Zistené boli aj povrchné a nepresné rytmizovanie literárneho, hudobného, speváckeho reprodukovania a nesprávna výslovnosť hlások, samohlások, slabík. Tiež slabé miesta týkajúce sa psychohygienických, vzťahových a bezpečnostných požiadaviek predprimárneho vzdelávania. Málo boli realizované, tak ako v predchádzajúcich školských rokoch, edukačné aktivity s obsahovým zameraním tzv. hudobnej i telesnej výchovy.

Vlastným príkladom učitelia inšpirovali deti k dodržiavaniu **bezpečnostných zásad** (89,90 %) a umožnili im získať **zodpovedajúce postupy** v činnostiach (83,07 %). Podporovali ich v ochrane svojho zdravia, zdravia spoluhráčov. Objasňovali im možné nebezpečenstvá, ich príčiny a dopady. Aj na pobyte vonku mladšie deti nadobúdali a staršie uplatňovali získané skúsenosti týkajúce sa cestnej premávky, ochrany životného prostredia, styku s neznámymi osobami, či zvieratami. Rešpektovali všeobecné spoločenské a vzájomne

⁶³ Príklad vhodnej/dobrej praxe tvorivého, divergentného riešenia úloh učebných problémov: MŠ, A. Mišúta 73, Prievidza; ZŠ s MŠ Gašpara Drozda, Chrenovec – Brusno 395; MŠ, Rybany 35; ZŠ s MŠ Hugolína Gavloviča, Školská 369, Pruské; MŠ Poruba 354

⁶⁴ Príklad vhodnej/dobrej praxe rozvíjania grafomotorických spôsobilostí detí: MŠ, Kollárova 23, Senec

dohodnuté pravidlá. Vedeli výstižne dôvodiť opodstatnenosť a význam ich dodržiavania. V manipulácii s hračkami, rôznymi materiálmi a nástrojmi preukázali, ak im to bolo umožnené, svoje zručnosti, fantáziu i tvorivosť. Postupovali zväčša podľa pokynov učiteľov a s ich pomocou sa podieľali, síce zriedka, aj na organizovaní učebného priestoru. Niektorí učitelia neboli dost' dôkladní v uplatňovaní vhodných/správnych postupov deťmi v činnostiach. Prispeli k tomu aj chýbajúca motivácia, zdôvodňovanie, posudzovanie a oceňovanie sledu úkonov detí.

Zaraďovaním pohybových a relaxačných cvičení, niekedy aj viackrát v priebehu dňa, sezónnymi činnosťami a plánovanými tzv. zdravotnými cvičeniami učitelia aktivizovali záujem a ochotu detí **rozmanite sa pohybovať** v rôznorodých prostrediach (87,96 %) a napomáhali im uplatňovať **základné lokomočné pohyby** (82,14 %). Učitelia pomenej zaraďovali pohybové aktivity v *popoludňajších* činnostiach. Deti zväčša vyžadované pohybové úkony zvládali koordinovane, a so zreteľom na možnosti súvisiace s ich vekom a výkonom, aj s náležitým pôvabom. Ich účinnosť, vzhľadom na zdravotný či estetický aspekt, bola podporovaná vhodne zostavenými cvičeniami s dôrazom na ich postupnosť, frekvenciu, tempo a záťaž pohybového aparátu, primeraným využitím náčinia, rytmického i hudobné sprievodu, rečňovaniiek, či motivujúceho vymysleného príbehu. Slabiny, znižujúce fyziologickú účinnosť pohybovania sa detí, sa objavili v príprave, organizácii pohybovej aktivity, v primeranosti odevu a obuvi, v základných polohách a počte opakovania úkonov.

Deti náležite, vzhľadom na zámer učebných situácií, reagovali na verbálne pokyny, vizuálne i sluchové signály, na názorné ukážky učiteľov a spoluhráčov, rozumeli telovýchovnej i technickej terminológii, obsahu komunikácie, interpretovaných rôznorodých textov, identifikovali niektoré znaky písma a číslíc, všeobecne známe piktogramy a aplikácie, geometrické tvary a pod. Mnohé zautomatizovanými **sebaobslužnými postupmi a úkonmi** (88,09 %) nepotrebovali pomoc učiteľa, inej osoby, napr. pri úprave zovňajšku, stolovaní, udržiavaní poriadku a hygienických návykov. Súrenie detí a nepozornosť učiteľov ovplyvňovali ich dôsledné zrealizovanie.

Učitelia **overovali** pochopenie nadobúdaných poznatkov a úkonov deťmi (80,40 %), ich uplatňovanie **hodnotili priebežne** (82,43 %) a **súhrnne** (65,17 %). Hodnotenia boli zväčša pozitívne, čo nie vždy zodpovedalo daným situáciám. V počiatku boli orientované na správanie sa detí (páčilo/nepáčilo) a ich aktivita, výsledky boli zhrnuté opisne. *Žiaduca je argumentácia, porovnávanie i posmeľovanie detí*. V *popoludňajších* činnostiach hodnotenie absentovalo. Tak ako v predchádzajúcich školských rokoch si **zlepšenie vyžaduje vytvorenie priestoru deťom na spontánne a samostatné hodnotenie** (44,07 %) spoluhráčov, učebných situácií, vlastného konania, postojov a učebných výsledkov. Prívetivosťou a empatiou voči všetkým deťom, eliminovaním rušivých momentov, tzv. kútikmi zabezpečujúcimi intimitu detí, najmä v hrách a pri relaxovaní, vytvárali a udržiavali **priaznivú atmosféru** (90,77 %). Prispeli k tomu aj estetická výzdoba tried a ich vybavenie, ktoré vytváralo predpoklad rôznorodého sebarealizovania sa detí. V obdobiach významných sviatkov a kultúrno-spoločenských podujatí učitelia vynaložili viac úsilia tzv. nácviku básní, piesní, tancov a pod.

Cielenému napomáhaniu **predčitateľskej gramotnosti**, v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, venovali **menší priestor**, okrem *Košického kraja*, kde bol pozorovaný **vzostup** vedomej aktivity v danej oblasti. Učitelia využívali niektoré zo špecifických metód, dramatizovanie počutého textu, vytváranie nových príbehov, jazykové hry so slovami a pre deti príťažlivé zaznamenávanie grafém svojho mena. V škole *Bratislavského kraja*⁶⁵ všetci učitelia nasledovaniahodne, systémovo pristupovali k napredovaniu detí v uvedenej oblasti.

⁶⁵ Príklad vhodnej/dobrej praxe podporovania predčitateľskej gramotnosti detí: MŠ, Kollárova 23, Senec

V triedach, kde sa učitelia pravidelne nepripravovali a VVČ neplánovali, bola realizovaná náhodne, bez vytvárania zmysluplných príležitostí na aktívne učenie sa, čo malo dopad na úroveň získavaných a uplatňovaných skúseností deťmi. V nemalej miere aj na postup smerovania ich záujmu a úsilia k dokončeniu činnosti a na ich sebadôveru a sebahodnotenie. Prejavilo sa to v nedôslednosti spätnej väzby, hodnotenia učiteľmi i v opomenutí využitia motivačných a hodnotiacich stratégií. Pozorované bolo aj to, že učitelia uplatnením tzv. *klasických foriem* pedagogickej činnosti nerešpektovali dosiahnutú individuálnu úroveň detí, zadávali striktné a identické pokyny, čím výrazne ovplyvnili samostatnosť a tvorivosť detí. *Dominancia učiteľov* bola častá v edukačných aktivitách, v pohybových a relaxačných cvičeniach, ktoré boli obsahovo a časovo náročné. Prejavila sa aj v hrách a hrových činnostiach, či na pobyte vonku. Deti ukončili hry a aktivity na pokyn učiteľov, napriek sústredenému zaujatiu a potrebe ich dokončenia. Svoju nespokojnosť a rozčarovanie vyjadrili verbálne a vyrušovaním v následných činnostiach. Aktivitu detí v *riadenom učení* obmedzovali zväčša jednotvárne činnosti bez akéhokoľvek oživenia, ale aj ich množstvo, ktoré sa proporionalitou míňali účinku preberanej témy. Deti absorbovali hotové, občas aj chaotické i nelogické, poznatky bez vynaloženia vlastného úsilia. Učiteľmi určené sedavé činnosti, napr. s pracovnými listami, vyfarbovaním obrázkov, modelovaním s plastelínou obmedzovali deti vo vlastnej sebarealizácii a nie vždy súviseli s obsahom hier a edukačných aktivít. Zaznamenané pri nich bolo nevhodné/nesprávne sedenie a držanie farbičky deťmi, neposkytnutie primerane veľkej plochy pre rozvíjanie vizuomotoriky, či pomôcky k hygiene rúk detí učiteľmi.

Pozitívne zistenia

- podporovanie dodržiavania pravidiel deťmi
- iniciovanie aktívneho pohybovania sa detí
- napomáhanie zautomatizovanej sebaobsluhy detí
- podporovanie aktívneho komunikovania detí
- inšpirovanie detí k uplatneniu skúseností
- vytváranie priaznivej atmosféry v triedach

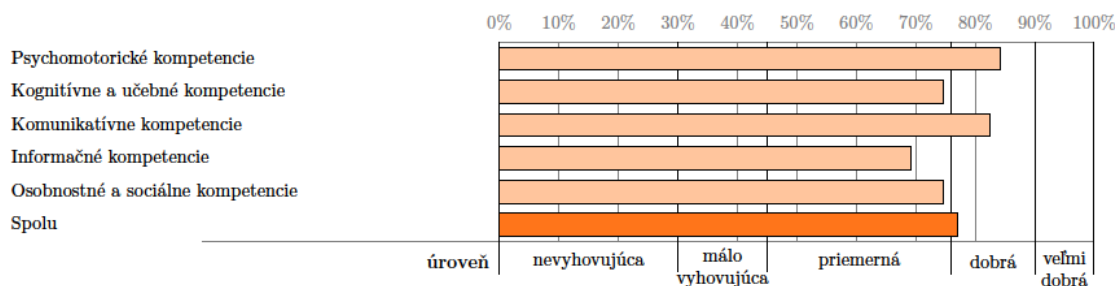
Negatívne zistenie

- obmedzené hodnotenie detí učiteľmi (44,07 %)

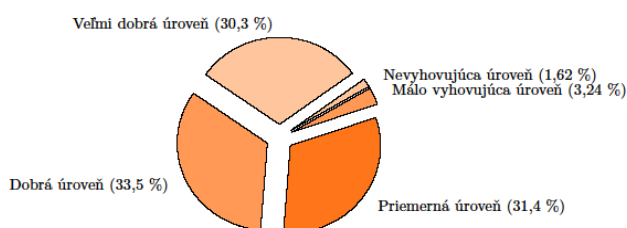
Predprimárne vzdelávanie bolo na **dobrej úrovni** (78,23 %), v *Trenčianskom kraji* na **veľmi dobrej** (90,48 %), v *Bratislavskom* (75,47 %), *Prešovskom*, (65,58 %) *Trnavskom* (54,59 %) a v *Žilinskom* (70,23 %) kraji na **priemernej úrovni**. V *štátnych* (78,93 %) a *cirkevných* (77,60 %) MŠ a v školách s *VJS/VJM* (77,20 %), s *VJS* (78,72 %) vykazovalo **dobrú** úroveň. V *SMŠ* (57,48 %), v školách s *VJM priemernú* (75,12 %). *Dopoludňajšie* (79,17 %) i *popoludňajšie* (78,03 %) činnosti boli na **dobrej úrovni**. Úroveň dosiahnutú v jednotlivých sledovaných indikátoroch znázorňuje graf č. 6 a percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v uvedenej oblasti graf č. 6.

Na **dobrej úrovni** napomáhali učitelia rozvoju **psychomotorických** (84,33 %) a **komunikatívnych** (82,45 %) kompetencií detí. Rozvíjanie **kognitívnych a učebných** (74,65 %), **informačných** (69,22 %), **osobných a sociálnych** (74,64 %) kompetencií detí vykazovalo **priemernú** úroveň. V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom nastal **zostup** v úrovni rozvíjania kognitívnych a učebných, osobných a sociálnych kompetencií detí. *Porovnateľné* zistenia boli v napomáhaní rozvoja psychomotorických, komunikatívnych a informačných kompetencií detí.

Graf č. 6 Rozvíjanie kľúčových kompetencií detí v materských školách

Graf č. 7 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti vyučovania a učenia sa

V oblasti vyučovania a učenia sa bolo 56 škôl na veľmi dobrej úrovni, 62 škôl na dobrej úrovni, 58 na priemernej úrovni, 6 škôl⁶⁶ na málo vyhovujúcej a 3 školy⁶⁷ na nevyhovujúcej úrovni.

Iné zistenia

V škole *Banskobystrického kraja*⁶⁸ nebolo rešpektované bezplatné vzdelávanie dieťaťa rok pred plnením povinnej školskej dochádzky. Do kompetencií riaditeľa neoprávnene zasahoval štatutárny zástupca zriaďovateľa tým, že vykonával vnútroškolskú kontrolu, čo malo negatívny dopad na skvalitňovanie VVČ. Vymenovanie vedúceho pedagogického zamestnanca do funkcie bez výberového konania bolo zistené v *Košickom* a *Nitrianskom kraji*⁶⁹. V *Žilinskom kraji*⁷⁰ vzhľadom na nevyhlásené výberové konanie na obsadenie pozície riaditeľa MŠ od roku 2006 nebola zriadená pedagogická rada a učiteľ neoprávnene uplatňoval rozhodovacie kompetencie. V čase školskej inšpekcie (máj 2015) poveril zriaďovateľ vedením školy kvalifikovaného učiteľa.

Zriaďovatelia (43)⁷¹ boli **upozornení** na: nezabezpečenie predprimárneho vzdelávania s celodennou V a V striedavo na zmeny príslušným počtom učiteľov (aj nestanovenie učiteľa v jednotriednej MŠ); nespĺňanie kvalifikačných predpokladov na výkon pedagogickej činnosti v MŠ a požiadaviek na výkon vedúceho pedagogického zamestnanca (tiež neabsolvovanie funkčného a funkčného inovačného vzdelávania); neposkytnutie, nevyužitie príspevku na V a V detí, ktoré mali jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky; na menovanie

⁶⁶ *Málo vyhovujúca úroveň vyučovania a učenia sa*: SMŠ Kids Paradise, Vyšehradská 12, Bratislava; MŠ, Klokoč 25; MŠ, Kopernica 96; MŠ, Alejová 504, Raslavice; SMŠ, Kušníerska brána 3, Kežmarok; ZŠ s MŠ, Bojničky 429

⁶⁷ *Nevyhovujúca úroveň vyučovania a učenia sa*: MŠ – Óvoda, Váhovce 116; MŠ Záborské 14; MŠ, Kalnište 31

⁶⁸ SMŠ Montessori, M. R. Štefánika 46, Zvolen

⁶⁹ MŠ – Óvoda, Hlavná 146, Dobrá; MŠ, Hontianske Trst'any 55

⁷⁰ Obec Prosiek

⁷¹ Obec: Doľany; Ivanka pri Dunaji; Kopernica; Nevoľné; Podhorie; Zbudza; Dobrá; Boľany; Slavošovce; Čoltovo; Čaka; Koliňany; Žipov; Raslavice; Záborské; Janov; Nedanovce; Poruba; Kšinná; Nedašovce; Nedanovce; Nový Život; Pataš; Trstená na Ostrove; Sedliacka Dubová; Zbyňov; Prosiek; Vrbová nad Váhom; Hontianske Trst'any; Neded; Čaka; Horná Seč; Beladice; Žitavany; Topoľčianky; Volkovce; Nesvady; Koliňany; Choča; Cirkevný zbor ECAV: Rožňava; Spišská Nová Ves; MONTESSORI, o. z., Zvolen

vedúceho pedagogického zamestnanca do funkcie bez výberového konania; nevyemenovanie riaditeľa školy; nezriadenie rady školy; neuskutočňovanie V a V podľa ŠkVP; nedostatočné spracovanie školského poriadku, jeho nezverejnenie na verejne prístupnom mieste a neoboznámenie zamestnancov, zákonných zástupcov s jeho vydaním a obsahom; nevypracovanie prevádzkového poriadku a pracovného poriadku (aj neurčenie povinností vedúceho pedagogického zamestnanca); na málo vyhovujúcu a nevyhovujúcu úroveň riadenia, podmienok V a V, výchovy a vzdelávania; nedodržanie organizácie V a V; nezaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí pedagogickým zamestnancom; nevypracovanie UO v rozsahu ustanoveným vzdelávacím štandardom ŠVP; nedodržiavanie právnych predpisov pri prijímaní detí do MŠ; nedôsledné vedenie pedagogickej dokumentácie; nezriadenie metodického združenia; nevyhovujúci technický stav priestorov MŠ ohrozujúci bezpečnosť a ochranu zdravia detí a zamestnancov; nevykonanie hodnotenia pedagogických zamestnancov riaditeľom školy; nesúlad náležitostí v zriaďovacej listine s reálnym a platným právnym stavom (chýbajúci vyučovací jazyk, identifikačné číslo súčasť školy – výdajňa školskej jedálne, čas, na ktorý sa škola zriaďuje a jej forma hospodárenia, nesúlad názvu školy, neaktuálne údaje týkajúce sa elokovaných tried); vyberanie tzv. príspevkov od zákonných zástupcov za pobyt dieťaťa v MŠ učiteľmi počas priamej VVČ; nezriadenie výdajnej školskej jedálne; vydávanie stravy učiteľmi MŠ.

V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom *stúpol* o 67 % počet zriaďovateľov, ktorí boli upozornení Štátnou školskou inšpekciou.

Okresnému úradu v Trnave bola zaslaná informácia o nezriadení 2 výdajných školských jedální napriek tomu, že deti mali v MŠ centrálnu zabezpečenú výdaj jedla a nápojov⁷².

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Dolnom Kubíne bol upozornený na vydávanie stravy učiteľmi MŠ⁷³.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na základe zistených nedostatkov, podľa ich závažnosti, uplatnila Štátna školská inšpekcia **1 109 opatrení**, čo bolo o tretinu *viac* ako v predchádzajúcom školskom roku. Týkali sa najmä štruktúry ŠkVP a rozsahu UO; obsahu školského poriadku; rozhodovania riaditeľov; organizácie a skvalitnenia VVČ; dokumentácie školy; výkonu a účinnosti vnútroškolskej kontroly; zohľadňovania výchovno-vzdelávacích potrieb detí, podporovania ich tvorivosti, hodnotiacich a sebahodnotiacich schopností, ich informačnej, digitálnej, grafomotorickej gramotnosti; zabezpečenia krúžkovej činnosti a realizovaných aktivít školy; participácie riaditeľa s poradnými orgánmi na pedagogickom riadení a vzdelávaní pedagogických zamestnancov.

Vedúcim pedagogickým zamestnancom kontrolovaných škôl bolo *uložených 892 odporúčaní* a **217 opatrení**. Riaditelia na odstránenie zistených nedostatkov prijali v stanovenom termíne 192 opatrení.

Záver

Premyslene spracované *školské vzdelávacie programy s vlastnými cieľmi výchovy a vzdelávania* umožňovali uskutočňovať výchovno-vzdelávaciu činnosť v súlade s cieľmi a princípmi školského zákona, štátnym vzdelávacím programom, so zameraním a s reálnymi podmienkami škôl. *Vzťahová nadväznosť* jednotlivých *obsahových celkov, tém*, podtém a *výkonových štandardov* bola predpokladom komplexného podporovania *rozvoja kľúčových kompetencií detí*. Ich významnosti napomáhali mnohoraké činorodosťou súvisiace *projekty*

⁷² ZŠ s MŠ s VJM Pataš 228; MŠ s VJM Trstená na Ostrove 128

⁷³ MŠ, Sedliacka Dubová 31

a školské *aktivity* vrátane *krúžkov*. Podmienky predprimárneho vzdelávania vytvárali aj *denné poriadky* oznamujúce vyvážené striedanie činností s pevne stanoveným časom životosprávy detí a *školské poriadky*, ktorých nastavené pravidlá, týkajúce sa chodu, organizácie školy s ohľadom na zabezpečenie fyziologických a psychohygienických potrieb detí a zamestnancov, účastníci výchovy a vzdelávania dodržiavali a vzájomne dbali na *bezpečnosť a ochranu zdravia*.

Riaditelia v rozhodovaní o prijatí dieťaťa postupovali v súlade s právnymi predpismi vrátane rešpektovania *princípu rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu a zákazu všetkých foriem diskriminácie*. Spolupracovali s *poradnými orgánmi* na skvalitňovaní predprimárneho vzdelávania, dosahovaní stanovených cieľov a podporovali *profesijný rozvoj* pedagogických i odborných zamestnancov, aj ich vysokoškolské štúdium. *Žiaduci je účinný podiel poradných orgánov na skvalitňovaní výučby učiteľov aj v poznaní detí, rešpektovaním ich záujmov a potrieb, a uplatňovaním poznatkov z rôznych foriem vzdelávania*. Krátkodobé ciele, úlohy *národných projektov* a usmernenia *pedagogicko-organizačných pokynov* rozpracovali v pláne práce. Stanovené termíny a zodpovednosť jednotlivých zamestnancov vytvárali predpoklad ich priebežného realizovania v súčinnosti so smerovaním školského vzdelávacieho programu a koncepcného zámeru rozvoja školy. Vyskytli sa školy, ktoré ich omylom, či pozabudnutím, systémovo príslušnou *dokumentáciou, vnútornými pokynmi* a usmerneniami, nevzali do úvahy. Nastavenie *vnútorného systému kontroly a hodnotenia* nebolo vedúcimi pedagogickými zamestnancami naplno zabezpečené, najmä následná kontrola zameraná na odstránenie zistených nedostatkov vo výchove a vzdelávaní (37,83 %). Denný kontakt s učiteľmi zväčša považovali v rámci kontroly za dostačujúci. *Zlepšenie si vyžaduje jeho funkčnosť a účinnosť* z hľadiska pravidelného, dôsledného, adresného realizovania, tak ako v predchádzajúcich obdobiach.

Príspevok určený na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré mali jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, bol podľa vyjadrenia väčšiny riaditeľov využitý na nákup učebných pomôcok a spotrebného materiálu, ktorými učitelia podporovali rozvoj najmä kognitívnych, komunikatívnych kompetencií, grafomotorických a manipulačných zručností detí. Vyskytli sa zriaďovatelia, ktorí neposkytli školám príspevok v celej výške, prípadne o jeho využití rozhodovali sami.

Pedagogickí zamestnanci splňali *kvalifikačné predpoklady* a *osobitné kvalifikačné požiadavky na výkon pedagogickej činnosti v materskej škole* (90,27 %) a *podmienky na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca*. *Ročný plán kontinuálneho vzdelávania* prevažne rešpektoval ich profesionálny záujem, zámer a možnosti školy. K vytváraniu a udržiavaniu otvorenej, priaznivej *klímy*, tiež *imidžu* školy a k zmysluplnému *nadobúdaniu a prezentovaniu spôsobilostí deťmi* smerovalo ich cieleňé konanie. Prispeli k príjemným, výzdobou a zariadením inšpirujúcim, priebežne udržiavaným *priestorom* škôl. *Spolupracovali* so zákonnými zástupcami, samosprávami, s inými školami, poradenskými zariadeniami, inštitúciami, nadáciami. *Informovali* zákonných zástupcov, podľa potreby, o napredovaní a výchovno-vzdelávacích problémoch ich detí. Aktivity a úspechy detí, školy zväčša *prezentovali* na svojich webových sídlach, či v regionálnych médiách.

Učitelia aktivitami, ktorých obsah a postupy smerovali k dosiahnutiu stanovených cieľov, vytvárali deťom priestor pre *nadobúdanie a využívanie* získaných *skúseností*⁷⁴. Podporili ich aj interaktívnymi učebnými situáciami, *zážitkovým učením sa*, experimentovaním a zmysluplnými spontánnymi hrami detí. *Partnerstvo*, podporu, uznávanie sa, asistovanie si detí a *atmosféru* v triedach ovplyvňovali ústretovým, lojálnym prístupom a vlastným vzorom konania. Rešpektovali ich *individuálne tempo, výchovno-vzdelávacie potreby*. Niektorí opomenuli individuálne špecifiká výkonovej a rozvojovej úrovne detí, oceňovanie

⁷⁴ Poznatky, spôsobilosti, hodnoty a postoje.

a dôvodenie ich napredovania. Primeraným spôsobom exponovali **pozornosť** detí, **riešenie** úloh vyplývajúcich z učebných problémov a v závislosti od voľby aj ich prípadné **variácie**. *Vytváranie príležitostí pre individuálnu tvorivú invenciu detí si vyžaduje zlepšenie*. Učitelia iniciovali deti k spisovnému **dorozumievaniu** sa, ako aj k prepájaniu slovenčiny a maďarčiny v jazykovo zmiešaných lokalitách. Rôznorodými činnosťami a obmenami úkonov k **dodržiavaniu pravidiel** a **postupov** a k aktívnemu **pohybovaniu** sa. Napomáhali ich **sebaobsluže**, ojedinele boli nedôslední, čo sa odzrkadlilo najmä na upravenosti zovňajšku detí. Poskytovali deťom **spätnú väzbu**, uplatňovali priebežné aj súhrnné **hodnotenie**. *Zlepšenie si opätovne vyžaduje podporovanie detí vo vyjadrovaní názorov a v hodnotení prežitého*. Využívaním špecifických metód, rôznorodých učebných pomôcok, digitálnych technológií, materiálov, nástrojov a výzdobou interiérov napomáhali nielen **predčitateľskej, informačnej, digitálnej, či grafomotorickej gramotnosti** detí. Počínanie a výkony detí ovplyvnili zväčša všeobecne sformulované **požiadavky** učiteľmi, nie vždy dostatočné **časové možnosti**, vhodne zvolené **výučbové stratégie** a uplatnené známe **didakticko-metodické postupy**. Tiež dominancia učiteľov, frontálne formy ich výučby. Ako v predchádzajúcich rokoch, *málo boli realizované edukačné aktivity s hudobno-pohybovým a telovýchovným zameraním, čo si vyžaduje zlepšenie*. Zväčša však učitelia rôznorodosťou podnetov, učebných zdrojov a situácií napomáhali sebazdokonaľovaniu, sebakontrolu, sebaúcte, vytrvalosti a aktívnemu angažovaniu sa detí. Ich úsilie smerovalo k rovnomernému rozvíjaniu kognitívnych a konatívnych spôsobilostí detí.

V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom nastalo **zlepšenie** vo *vypracovaní školských vzdelávacích programov a školských poriadkov*. **Pokles** bol zaznamenaný vo *vnútornom systéme kontroly a hodnotenia, v stave priestorových podmienok a v úrovni rozvíjania kognitívnych a učebných, osobných a sociálnych kompetencií detí* učiteľmi. **Identický** bol celkový náhľad na *riadenie školy, podmienky výchovy a vzdelávania, na stav predprimárneho vzdelávania a na využívanie príspevku určeného na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré mali jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky*. Výrazný **nárast** bol zaznamenaný v *počte upozornených zriaďovateľov a uplatnených opatrení Štátnou školskou inšpekciou*.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- kontrolovať a hodnotiť pravidelne, dôsledne, adresne spôsoby vyučovania učiteľov s dôrazom na rovnomerné rozvíjanie kľúčových kompetencií detí, na využívanie hry a učebných pomôcok, tiež na realizovanie odpoľudňajších činností vrátane odpočinku detí
- spolupracovať s poradnými orgánmi na pedagogickom riadení, skvalitňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti a profesijnom rozvoji učiteľov
- zabezpečovať krúžkovú činnosť učiteľmi materskej školy

Zriaďovateľom

- dodržať požadovaný počet pravidelne sa striedajúcich kvalifikovaných učiteľov; rešpektovať kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti učiteľa v materskej škole a požiadavky na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca; nezasahovať do kompetencií riaditeľov škôl
- rozširovať kapacitné podmienky materských škôl vzhľadom na stúpajúci počet detí
- podporovať profesijný rozvoj pedagogických zamestnancov

- poskytovať školám v plnej výške príspevok na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky a rešpektovať zákonom stanovené možnosti (účel) ich využitia

Metodicko-pedagogickému centru

- rozšíriť ponuku vzdelávacích programov pre učiteľov materských škôl o modul zameraný na získavanie skúseností vhodne voliť a aplikovať hodnotiace nástroje s dôrazom na hodnotenie a sebahodnotenie detí